

מגילה נקראת פרק ראשון מגילה

ד.

עין משפט
גר מצוה

יה א מיי פ"א מהלכות
מגילה הלכה א סמו
עין ד טו"ע פ"א ח"ט ט'
מפט טפ"א א:
יב ב מיי"ט ט"א הלכה י'
[טור ח"ט פ"א הרפת]:
ב ב מיי"ט פ"א מהלכות
מגילה הלכה ח:
בא ד מיי"ט פ"א מהלכות
מגילה הלכה א סמו
ט טו"ע פ"א ח"ט מפס
טפ"א א:

רבינו הנאל

בזה השיעור אפי"ש שלא
נראה עמו כגון שישבת
בבבל. וכן נראה עמו כגון
שירשבת בראש הדר
אפי"ש שאינו סבוק
כשיעור מיל אלא יותר
מהו ירוק ככך והשוכן
הרץ ירוק כשיעור זהו
קורא המגילה בט"ו
שנדר כבן כר. וכן כרך
שישב כגון שבנו בית
ואח"כ הקפויזה חומה
ידרו ככפר. ואפי"ש עמיה
מקור חומה הוא שאמר
ואיש כי ימכור בית מושב
עיר חומה שקדם בעיר
חומה ולא קדם בנין הבית
לחומה. וכן שאין
בו י בטלנים שבטייל
ממלאכתן ורשבתן
בכרמי' ואפי"ש דאחו להו
ממלא אסנאריה הרי זה
כפר. וכן (כפר) [וכן]
שהיו בו י בטלנים וחבר
יעוד חורו [וישבת] וכשיו
בו י בטלנים ירוק
ככך [וכן] שהוקף
ולבשרו רבי אפי"ש דהרבה
חומות הרי הוא ככך:
לוד ואחר יאז החשישים
מוקפת חומה וכו'.
כלומר דייקנו מדרכיה
רוב אסא את לכל הערים
הבצורות (אמר) [ער]
מפניהן ביהודה וכו' כל
הערים אסא בנאם והלא
[בגרי]ן היא אלא
שפיעהו. כך יש לומר
אלפעל לשיעורו. רובין
המוקפין חומה מומת
יהושע בן נון מקושרות
ומשלוחן מוציין מוכן.
ואי"ד יהושע נשים
חיבות ליעבור מקרא
מגילה שאין הן היו
באותו הנהל. כלומר שגם
הן היו חבול להשמיר
להגן ולאבר. פורים
שאל להיות שבת. פי
אח"כ הן לודות בשבת
שהיו פורים לבני כרכין
שואין דורשין בעניני
של יום. מהו דתימא
נגזר משום דרבה דאמר
הכל חיובין במקרא מגילה
ואין הכל ביקאין בה
גידה שמא יחלטה מי
שאנו בקי וירץ אצל
מי שבק ויעבירה ד'
אבות בהר"ד קמ"ד
והי"ב אדם לקרות את
המגילה

ליקובי רש"י

שאף הן היו באותו
הנהל. משום דע"י אסא
נגאלו [פסחים ק"ז ע"י ח"ס]
כאן יוספ. פ"א ח"ט ט'
יב"ד ט"א מדי עמא
לכות לא מועד ומועד
תמנן להרעי טוק
האלסה ומורחיה וקלג
וקיימו עבד המלכה עליהם
ועל עמיה מהו ונגל [למן]
לג. אקרא יוספ. ג'
קורא כל מיום אל יום ואין
עולה [ההלים כ. ג].
שיעורו וכו'. וכן
פניין ויום פורים להסקת
לודי סעודת פורים לני
העירוח וליציב.

לוד ואינו וגיא החרשים. הקשה ה"ר אלחנן אמאי אלטרין ליה
לרבי יהושע לשמעוין דלודו מוקפת מימות יהושע והא
משנה שלימה היא צפרק צפרק דערצין (דף ג.) ויש לומר דלאגב
דלטרין לשמעוין לוד וגיא החרשים חנה נמי קושה דשדיה:
הא אפי"ש בנגור. אפי"ש קושה אמאי לא
פרין צפרק צפרק דערצין כי
האי גזונא וי"ל דהסא לא חנן אלל
אונו והיה יודע דמני לשוני מרי אונו
הו אלל הכא דהו ג' בשלשון לא
שיך לנימנר שהן כפולות:

נשים חיבות במקרא מגילה.
מכאן משמע שהגיה
מוציאות את אחרים ידי מוצנן מללא
קאמר לשמעו מקרא מגילה והכי נמי
משמע צערצין (דף ג. ו.) דקאמר
הכל כשרים לקרא את המגילה ומסיק
הכל כשרים לאחיי מאי ומשני לאחיי
נשים משמע להוציא אפילו אנשים
וקשה דהא בתוספתא (י) מני צדיקים
דטוונטוס איין מוציא לא לא חנן ולא
שאין מינו ולאנדווגיטס מוציא את
מינו ואין מוציא את שאין מינו ופשיטא
ללא עדיפא אשה מאנדווגיטס וכן
פסקו ה"ה"ג דאשה מוציאה מינה
ע"י כרן שאין
ללא לא אנשים וי"ל דלנקא דעתן
דלא יעשה קריאתן אפילו להוציא
הנשים קמ"ל דחייבין (י) דהכל חייבין
צשמיעה עדים נשים וקטנים:

שאף הן היו באותו הנהל. פירש
רש"י (י) שעיך הנס היה
על ידן שפירש על ידי אסתר
צתוכה על ידי יהודית צפסא צפסא
דקניות צצאווה דוד עגללו (י) וקשה
דלשון שאף הן משמע שכן טפלות
ולפירושו היה לו לומר שהן (י) לכן נראה
לי שאף הן היו צפסא להשמיר
ולהגן. וכן צפסא שחי משועבדות
לפרעה צצמרים (י) וכן צתוכה הגזירה
היתה מחד עליהן. ג' מנה סי
מקשה למה לי היקשא (י) דכל שיטת
צכל מחלל חמץ ישנו צקוס אכול מנה
חיפוק ליה מטעם שהן היו צצאווה
הנס וי"ל דמשום האי טעמא לא
מחייבא אלל מדרבנן אי לא מהיקשא
ורבינו יוסף איש ירושלים מיץ
דלסאק דעתן למיפטרנה מגזירה שיה דט"ו ט"ז רחמנא וכו' כדפי
פרק אלו עוצרין (פסחים נג. ד"ה סלקא) (י) **פסקו** ואומר על הנסים
צתפלה וצודאה ויש שאין אומרים כשם לפי האומר (בבבא נה).
ועלם לא ישאל אדם כרכי לא צג' ראשונות ולא צג' צרכות אחרונות
ושטות הוא שהרי האי טעמא לא הו אלל למתפלל לשון יחיד אלל
דוהדאה הו לשעבר ומשום הכי תקנו צה על הנסים דהו לשעבר ובליל י"ד לאחר תפלת מעריב אומר קדיש שלם ואחר כך קורא את המגילה
ומצד לפניה ג' צרכות ואחריה צרכה אחת עד האל המושיע השלים עומד לפני המגילה ואומר ואתה קדוש ואין מחתיילין וצא לניון לפי
שאין גאולה צלילה וחס מוציא שנת הוא ויהי עומד קודם וכשנראה לקרות תפילה את כולה קודם אחרת אלל לא גולל וקורא כנו
ס"ת ובשחר מתפלל שמונה עשרה צרכות ואומר על הנסים צודאה ואין אומר כשם לפי שכל הצרכה אינה אלל לשעבר וא"כ אין לומר
צה דער שלהצא ואחר כך אומר קדיש עד דלמירן ואותו ס"ת וקורא שלשה גצרי פרשת ויצא עמלק אפי"ש שאין צה אלל ט' פסוקים ואין
מחזיר הספר חזרה למקומו אלל יושב ואותו צדידי עד שקראו את המגילה ומצד עליה כאשר עשה צלילה כדפירש (י) צמים ואחר כך אומר
תהלה וצא לניון ואין אומרים למנחם משום דכתיב ביה זרה וצרה צפורים לא מוכרין וכן אין תפלים על פניהם צ"ד ועצ"ו משום דכתיב
ימי משתה ושמתה ואומר [ההלים כג] למנחם על אילת השחר (י) משום דכתיב ביה מפלה לעובדי כוכבים וכן צליל ארבעה עשר ואומר פסוק
הקטורת וכל הסדר כמו צחול: **פורים** שח"א אילות בשבת. דווקא צצנת לפי שאין קורין המגילה משום גזירה דרבה אלל צחול אפי"ש
שהרי קורין המגילה ומפי איכה פרסומי ניסא: **מאי** אריא פורים אפילו י"ב נמי. נראה לי דה"פ מהו אריא פורים דאין דורשין צ
מקודם לכן שלשים יום משום הכי (י) לירוש צ ציוס אפילו צ"ע דדרשין שלשים יום לפני ואפילו הכי דורשין צ ציוס דכתיב [למן ג.]
ודער משה את מועדי ה' וכו': **חייב** אדם לקרות את המגילה בי"א וששעות ביום. אומר ר"י דאף על גב דמצדן ומנן צלילה חזר
ציוס חייב לקרות צלילה והעיקר הו ציממא ציון שהוכרו המנוצח תחילה וגם עיקר העטירה ציממא הו כדלמר לקמן (דף י:): דלס
אללה צלילה לא יאז י"מ והכי נמי משמע מדכתיב מוכרים ונעשים ואתקש וצירה לשמיעה (י) מה עיקר עשייה ציממא אף וצירה כן:
ועיברנה

לוד ואינו וגיא החרשים. מערי צימין הו דכתיב וצני אלפעל עבר
ונשעם ושמר הוא צנה את לוד וצח ארונו וגו' ובספר דברי הימים
מיחסו על צצט צימין וגמרא גמיר לה רבי יהושע צן לוי מרביה
דמוקפות חומה מימות יהושע צן נון הן וצמתי' דערצין' חנן חרתי
מימיהו דקא מני לוד ואינו אלל ערי
חומה שאין נוהגות אלל מימות
יהושע צן נון ולפי שחומותיהן נראות
חדשות כדלמירן לקמן שגפלו והחזיקן
החוקק ר' יהושע צן לוי להעיד צצכלל
מוקפות חומה הן לקרות מגילה
צ"ו: ויהוק (י) אסא. אלו צכל הנקרא
אלל מקרא אחר כתיב וצן ערסי (י)
ציהודה וצ"ג דהני לאו מיהודה
ניעהו ומצמינן הו מלכי יהודה מושלים
על צימין ומלניו צצאק שאף ערי
צימין חיוק דכתיב (ד"ה ג טו) וישלו
את צצני הרמה וצח עזיה אשר צנה
צענאש וצן צצס את גצט וצח
הצמלס וצן ערי צימין דכתיב
בספר יהושע (י): בימי פילגש בגבעה.
שהמריש ישראל את צימין וצח ערי
דכתיב גס כל הערים הנמנלות
שלנו צצא (שופטים ט): שפצינהו.
החוקק את צדקיהו וצומה לו צצצמות
(דף ג.) טוס ולא טפסן שפך ולא
צצנה: דיקא נמי גרסי: שאף הן
היו באותו הנהל. שאף על הנשים גזר
המן להשמיר להגן וללמד מנער ועד
וקן טף ונשים וגו': שואין ודורשין.
מעמדין מורגמן לפני החכס לררש
אגרת פורים צצבים: משום דרבה.
דגור לקמן (י) נקראת מגילה שמה
יעצירה לררש אמות מרשות הרבים
אף כאן גזרו (י) דרשה אנו קרייה:
ואשנותה ביום. וצך לנס שהיו וצקין
צימי ררמן יום ולילה: אקרא. צצמומר
למנחם על אילת השחר (י) הו צצממר
על אסתר כדלמירן צצמכת יומא
(דף ט.) למה נמשלה אסתר כאלת
כו': צבור מינה. נמי השיצה צשמנו
צמועה צן צלה"ק ולשומה ציוס הו
צטרין דהאי ולשומה לשון שונה
משנה הו: צימתי מתני דידה.
משניות של מסכת מגילה: אעבור
פרשתא דא ואתניה. אקייס פרשה

הנהגות הב"ח
(א) גבי ולעמעין הא
אלל וכו' אפר ליהודה
אלא אמר ר' אלעזר:
גליון הש"ס
תוס' ד"ה נשים וכו'.
וכן פסקו הה"ה ע"י
קודקו דל פ"א ח"ט ט'
ד"ה צצמנ: שם ד"ה
פ"א ב משום דרבי
פי מפי"ה צעבדי
כוכבי"ט ע"י לקמן ט'
ע"י ויומא דל טע ע"א
ד"ה י:

תורה אור השלם
(א) וצני אלפעל עבר
וקושעין לשמיר הוא
בזה את אונו וצח לוד
[בתקיה]:
[וכי הסיס א. י. ח.]
(ב) וצן ערי קצירה
את הערים האלה וצב
חוקה וצצצלים דלתיים
ובירייהו עורדי הארץ
לפניהו פי דרשנו את ה'
אליהו נדרשנו וצח לנו
מקובלי וצנו וצצצלו:
[וכי הסיס ב. י. ח.]
(ד) אילת אקרא יוספ
ולא תשנה וצצצח ולא
דקפיה ל: וההלים כ. ג.
(ה) לשמן וצצצד כבוד
ולא יום ה' אילת
לעולם אודך:
[ההלים ב. י. ח.]

זו ואשנה אותה פעם שניה: ביראה. למן צירי: יומך כבוד.
ציוס ולא ציוס צלילה והאי קרא צצמומר לרוממן ה' כי דלתי' (י)
דרשין צצצקתא (י) צמרדי ואסתר והמן ואחשוריש וקריאת מגילה
צצח הו צצמפסמין את הנס והכל מקלסין להקדוש צרוך הו:
למימרא
צצציל הציצור שרי אלל נראה שאין לאומרו מטעם אחר משום דאמר חממס (פסחים קח: (י) דכל דער דהו צצצצא תקנו צצצצא וצצצד
דוהדאה הו לשעבר ומשום הכי תקנו צה על הנסים דהו לשעבר ובליל י"ד לאחר תפלת מעריב אומר קדיש שלם ואחר כך קורא את המגילה
ומצד לפניה ג' צרכות ואחריה צרכה אחת עד האל המושיע השלים עומד לפני המגילה ואומר ואתה קדוש ואין מחתיילין וצא לניון לפי
שאין גאולה צלילה וחס מוציא שנת הוא ויהי עומד קודם וכשנראה לקרות תפילה את כולה קודם אחרת אלל לא גולל וקורא כנו
ס"ת ובשחר מתפלל שמונה עשרה צרכות ואומר על הנסים צודאה ואין אומר כשם לפי שכל הצרכה אינה אלל לשעבר וא"כ אין לומר
צה דער שלהצא ואחר כך אומר קדיש עד דלמירן ואותו ס"ת וקורא שלשה גצרי פרשת ויצא עמלק אפי"ש שאין צה אלל ט' פסוקים ואין
מחזיר הספר חזרה למקומו אלל יושב ואותו צדידי עד שקראו את המגילה ומצד עליה כאשר עשה צלילה כדפירש (י) צמים ואחר כך אומר
תהלה וצא לניון ואין אומרים למנחם משום דכתיב ביה זרה וצרה צפורים לא מוכרין וכן אין תפלים על פניהם צ"ד ועצ"ו משום דכתיב
ימי משתה ושמתה ואומר [ההלים כג] למנחם על אילת השחר (י) משום דכתיב ביה מפלה לעובדי כוכבים וכן צליל ארבעה עשר ואומר פסוק
הקטורת וכל הסדר כמו צחול: **פורים** שח"א אילות בשבת. דווקא צצנת לפי שאין קורין המגילה משום גזירה דרבה אלל צחול אפי"ש
שהרי קורין המגילה ומפי איכה פרסומי ניסא: **מאי** אריא פורים אפילו י"ב נמי. נראה לי דה"פ מהו אריא פורים דאין דורשין צ
מקודם לכן שלשים יום משום הכי (י) לירוש צ ציוס אפילו צ"ע דדרשין שלשים יום לפני ואפילו הכי דורשין צ ציוס דכתיב [למן ג.]
ודער משה את מועדי ה' וכו': **חייב** אדם לקרות את המגילה בי"א וששעות ביום. אומר ר"י דאף על גב דמצדן ומנן צלילה חזר
ציוס חייב לקרות צלילה והעיקר הו ציממא ציון שהוכרו המנוצח תחילה וגם עיקר העטירה ציממא הו כדלמר לקמן (דף י:): דלס
אללה צלילה לא יאז י"מ והכי נמי משמע מדכתיב מוכרים ונעשים ואתקש וצירה לשמיעה (י) מה עיקר עשייה ציממא אף וצירה כן:
ועיברנה

הנהגות וצינונים
[א] צצצל רבין ערי
מגילה
[ג] כתיב טופ
וידבר משה את
מועדי ד' משה וכו' עני
חר"ה מאי, ועין רש"י
לקמן לב ע"ה ד"ה
רובע: [ג] כתיב לי
משפחה דרבי יהושע
כן א"ל: כך הו הגירסא בגמ' כתי': [א] צצצל רבין ערי
יוסף עייש, ועי מים חיים בילקריה (ועי ר"א ש"ס ד:): [א] אולי יש להוסיף שהן היו עיבר הנהל וצ"ה לשון הרטוביא: [א] צצצל דברירישו ובדפריי ברפ"י: [א] [ב] באותו מחזור לא נמצא מפלה
לשום אומה אבל בליליהו רבה סי' חרצן ס"ק ט כתב בוה"ל ובת"ס מגילה דף ד כתבו לומר שיר מומר לאסף משום דיש בה מפלת עמלק כע"ל וצ"ה שכן היה לפניו הגוססא בתוס' [ג] [ד] וצ"ה
איהא ואמר שיר מומר, ועי מסכת סופרים פ"ה ח"ב: [א] צצצל דמשי"ה שיר לודיש (תפארת למשה):

6) לקמן ק"פ: 3) א"ת
פסוק ד' משנה י"ב 2) ע"פ
רש"י לעיל ע"פ: רש"י
ד' ה"ה 1) נ"ה 2) נ"ה
ס"י ע"פ 1) ברכות ס"ה
1) נדל"ה לעיל ה"ה
2) לקמן קט"ז: 3) כן
פירש הר"ה, 1) ו"ע"ע
חוספות נ"ה נחל"ה ע"ד.
ד"ה וגו' וחוספות נ"ה
י"ד. ד"ה אפרק"ן, 3) יש
להוסיף גיטין דף ס"ו:
(רש"י).

הגהות הב"ה

6) רש"י ד"ה פסוק
פניו ורבוני כלפי:

גליון הש"ס

גמרא אמרי ה"ה דהאי
גימא. סנה ק"ט ע"ה א"ר
מנ ע"ה א"ר א"ר
ואירי בעו הסיבה. ע"פ
תקו' ה"ה א"ר א"ר
ע"ט:

תורה אור השלם

א) וְהָיָה לְכֶם לְמִשְׁמֶרֶת
עַד אֲרֻבָּה עֶשְׂרֹן יוֹם
לְחַדֵּשׁ הַיָּהּ וְיִשְׁמְרוּ
אֹתוֹ בְּלֹ קֶלֶת עֶדֶת
יִשְׂרָאֵל בֵּין הַתְּקֵיפִים:
(שמות י"ו)

ליקוטי רש"י

בין הכוזבות ה"ל. בין
שנים הראשונים לבנים
האחרונים אם להם לשמות
ישמה. בין שלישי
דריבני א"ר ישתה.
מלמדי גמרא ירושלמי
למה לא ישמה כדי שלא
ישמך דמו לא מני למימד
הלא ופירן הסם והלא כבר
משוכר הוא ששמה כבר
הרבה בעבודתו ומשני יין
שמוך המון א"ר משכר
שלאחר המון משכר,
וה"ה מני דין שלפני
המון א"ר משכר א"ר
למה לשמות בין רש"י
לשני ישמה דהא לא
מתעב מנה אלל בין ג'
ל' ורש"י לקמן ק"ד:
בשירי היה כן
בתירא בפסח
ששחבו שחרות
בארבעה עשר ששמו.
דהוה ליה וננו ונחמס
י"ה: מורא רבך
כמורא שמים. דהא
דרשין את ה' אלהיך
מלך לרעות מ"ח וכו'
לכ"ו, ומורא מפרש
קדושתן לא ישג מקומן
ולא יסורו את לבו
(אבות פ"ד מ"ב).

ערבי פסחים

בין הכוזבות ה"ל. בין הראשון לשני: נימא קא סבר רב ששת סמוך
למנחה גדולה תנו ומשום פסח. וקסבר כרבי יהודה כן צמירא דלמור
כולי יומא ומן שמיטה הוא ומאי בין הערבים⁶ ערב דאתמול משכלה
ערב דאתמול עמוד השחר לערב דהאידנא משום הכי
מתענה כולי יומא וכו"פ שלא היה
פסח צמימו הואיל ומיתמרה בכך⁷: לא
רב ששת איבתנים. מעונג היה ואי
הוה טעים מנפלה לא מני למיטעם
מנה למיטען לאורחא: עד שייסב.
הסיבה על ד' שמהל: מצה צריכה
הסיבה. כנני מורין שהוא זכר
לגאולה: מרור אין צריך הסיבה.
שהוא זכר לעצמות: שמו יקדים.
אפרק"ן קאי שמתוך שזארו שוחה
לאחריו שיפיו כוצע הסותם את פי
הקנה נפתח ומתקפל למעלה והקנה
פושט למעלה והמאכל נכנס לתוכו.
ומתקן: דהוה זגינן אבירבי דהדדי.
נשענן כל אחד על צרכי חצרו:
בשו"א דנגרי. תלמידו של נגר המלמדו
אומנות: ארבע כוסות. שלשה כנגד ג'
כוסות שנלמדו בפסוק זה וכוס פרעה
צדי וגומר⁸ ורפעי ברכת המזון:
שאף

רשב"ם

בין הכוזבות ה"ל. בין הראשון לשני
בין השני לשלישי ומשום דתמורה מגרר
גריר ליה הוא דתמורה אולל: בין
שלישי דריבני א"ר ישתה. שלישי
דצרכי המזון דכיון דלא מיטעין עוד
לגרירי ליבא לא שרינן ליה דנראה
כמוסיף על ארבעה כוסות. ונגמרת
ירושלמי⁹ ננאל למה כדי שלא ישמך
דמו לא חז למיגמר הלילה ופרקין
התם הלא כבר משוכר הוא שהרי
שמה הרבה בעבודתו ומשני יין
שמתוך המזון לא משכר שלאחר
המזון משכר: נימא קסבר רב ששת
סמוך למנחה גדולה תנו ומשום פסח.
וקסבר לה בשמיטה פסח כ"ר יהודה
כן צמירא דלמור כוליה יומא ומן
שמיטה הוא ומאי בין הערבים דכתיב
בפסח בין ערב דהאידנא לערב
דאתמול משכלה ערב דאתמול דהיינו
משיעלה עמוד השחר לערב דהאידנא
משום הכי מתענה כוליה יומא וכו"פ
שלא היה פסח צמימו הואיל ומיתמרה
איתמרה: ואי מעם מידי בצפרא. לא
מני למיכל מנה למיטען לאורחא:
עד שייסב. הסיבה על ד' שמהל:
מצה צריכה הסיבה. כשאוכל מנה של
מנה לילה הראשון כנני מורין שהוא
זכר לגאולה: מרור אין צריך הסיבה.
שהוא זכר לעצמות: דהוה ששתא
משותפי בחירות. וצאולה שהוא

קת.

אלא י"א אמרת מסעד פיעד. והא דלמרינן צ"י כילד מצרכין
(בבב"ב דף לה:)
לחמלא סעיד ומשמתה מפרש התם דטובא
גריר פורתא סעיד: רב ששת הוה יתיב בתעניתא. לאו דוקא אלל
זומר ענמו מלאכול לא נמי היה מקבל עליו ממש תענית כדי שיהא

נימא

זוכר וזוהר מלאכול והצבורות נהגו
להתענות ערב פסח דקמי צמכת
סופרים (פרק פ"ה הל' א) שאין מתענין
צמיסן אלל הצבורות צערב הפסח:
נימא קא סבר רב ששת משום
פסח. וכו"פ דהשתא ליכא
פסח מכל מקום האיסור שהיה צומן
הציה לא צטל וכו"פ דרבי יהודה
כן צמירא לא מכשר אלל צדיעב
אלל לכתמלה אסור משום לא תשחט
על חמץ¹⁰ לא תשחט הפסח ועדיין
חמץ קיים עד ו' שעות ולא תשחט
מנה קייס מכל מקום כיון דדיעבד
כשר צמירא ליה להתמיר שלא לחלו
מן הצק: מאי דהוה הוה. שכבר
למרו גאולה לפני הסעודה ואף על
גב דמנה צריכה הסיבה ולא אמר מאי
דהוה הוה שאני מנה שהיא עיקר
סעודה יומר מין ועוד צין היסב
כבר צמי שתי כוסות הראשונים ועוד
שכמוצה צמורה זכר לחירות שלא
הספיק צנאס להחמין עד שגאלו¹¹
וכו"פ דהוה לחס עוני יש לאלולה
דכן חירות ומה שצריך הסיבה צמנה
היינו כשצמירא על אללה מנה
וצאפיקומן: בולחה נמי צריבי
הסיבה. וכל ד' כוסות צריכים הסיבה
בשעת שמה וכו"פ אם שח ולא היסב
אם יחזור וישמה וכן אם צום שלישי
לא היסב אם יכול לחזור ולשתות
צמירא אף על גב דצין שלישי
לרפעי לא ישמה:
פרק"ן. פניו למעלה ולא כמפרש
פניו למטה¹² דאין דרך
לאכול צענין זה וכן משמע צמירא
את הספינה (צ"ע ע"ד) צמתי מדבר
דגנו אפרק"ן ואולל פרשא חומי
כרעיה דנעקט ומנחא צדיה¹³:
בפני רבו אין צריך הסיבה. נראה
דאצו והוא רבו נמי אין
צריך דלא גרע מרבי אחר מיהו סתם
אז מלמד לצנו תורה דלמרינן צ"ק
דקדושין (דף לה) שהבן ירל מאצו
יותר מאלמו מפני שמלמדו תורה ושפי
הכי קאמר בפני אצו צריך הסיבה:
שאף

שאף

אומר הגדה. השחא שמעינן מינה דלרבעה כוסות צריך הסיבה מרור אין צריך הסיבה: פרק"ן. פניו (6) כלפי מעלה ושוכב על אחוריו: הסיבת
ימין א"ר שמה הסיבה. שהרי צמימו הוא לרין לאלול: שמו יקדים. אפרק"ן קאי שמתוך שזארו שוחה לאחוריו שפיו כוצע הסותם
את פי הקנה נפתח ומתקפל למעלה והקנה פושט למעלה והמאכל נכנס לתוכו ונחנק כן פירש רצינו שלמה וקשיא לי אמאי לא סמיה להאי
ולא חסיצית ימין. ורצמי פירשו שמה יקדים קנה לשט דושט הוה על (ד"ר) [ד' ימין ונפתח הכוצע של פי הקנה מאיליו כשהוא מטה
כלפי ימין ואם יכנס צו המאכל הרי סכנה שאין לאלולין ומשקין נכנסין אלל דרך הושט ולכן¹⁴ נראה צעמי דהאסיצית ימין קאי מדמסמיה
לדידיה: אשה אינה צריכה הסיבה. מפני אימת צעלה וכפופה לו ונפרש בשלחמות דרב תלמי¹⁵ לאו דרבייהו דנשי למנחא: בן
אצל אביו צריך הסיבה. דלא הוה כפוף כל כך: בי מר. רצה: הוה זגינן אבירבי דהדדי. כל אחד נשען על צרכי חצרו: בי אתינן
צ"י רב יוסף. דרצה מלך מקמי דרב יוסף¹⁶: כמורא שמים. דכתיב (דברים ו) את ה' אלהיך תירא לרעות תלמידי חכמים
(ש"ס דף ע"ב): השוה מורא רבו למורא שמים: בשו"א דנגרי. תלמידו של נגר המלמדו אומנות: שמש שאב"ל בוית מצה. לא גרסינן צאתונה:
שאף

עין משפט
נר מצוה
מו א מ"י פ"ו מהל' מנה
הלכה (א) [בין עוש"ע
א"ר פ"י מע ק"ג ופי תפח
ק"ל ה"ה:
מו ב מ"י פ"ו מהל' ס' הלכה
ח סנה ע"פ מא טור
ש"ע א"ר פ"י מע ק"א:
מו ב מ"י ש"ס סנה ע"ס
טו"ש א"ר סמן
מע ק"ג ופי מעט ופי
ספ:
ג ד מ"י סנה ע"ס טו"ש
א"ר סמן מע ק"ג:
נא ה מ"י ש"ס טו"ש ע"ס
ספ"ד:
ג ו ז מ"י ש"ס טור ש"ע
ע"ס ק"א:
ג ח מ"י ש"ס טו"ש ע"ס
ספ"ד:
נר ה מ"י ש"ס הלכה טור
ש"ע ע"ס ספ"ד:
רבינו חננאל

רבינו חננאל

רב ששת הוה יתיב
בתעניתא במעלי דפסחא.
ומסקנא משום דהוה
אסתניס ואי הוה טעיס
מדי לא הוה מצי למיכל
בארותא: אפילו עני
שבשיראל לא יאכל עד
שיסב. איתמר מצה בינא
הסיבה מרור לא בעי
הסיבה יין איתמר דבי
הסיבה ואיתמר דלא בעי
הסיבה ואיתמר ארבעה
כסי כולוהו בעי הסיבה:
פרקין פירוש רובין
לאחוריו ויש אחרים על
פניו: הסיבת ימין לא
שמה הסיבה ולא עוד
אלא שמה יקדים קנה
לושט ויבא ליד סכנה
ואינה הסיבה אלא
בשמהל. אשה חשובה
בעיא הסיבה ולתלה ב"ח
בן בפני אביו בעי
הסיבה. תלמיד בפני רבו
לא בעי הסיבה מורא
רבך כמורא שמים: אמר
ר"י בן לוי נשות
חיבות בארבע כוסות

הגהות וצינונים

6) נבחים יא ע"ב [שם]
איתא א"ר אשבור
א"ר אשבור וכו' [שם]
(ג' בתכ"י
ד' דהוה שנתא הוה
הוה חירות וכו' ב"ר
וברא"ש: 2) א"ר בולחה
נמו בעו (ג' ג' (ג' ג'
7) אצל בעלה" ליתא
בכ"י ב"ר ר"א ר"א
ועוד ראשונים ועי' ב"ח
ס"י תכב שכתב
שהתלמידים הגיחו כן
ע"פ פירוש הרשב"ם
ועיין חשק שלמה:
8) צ"ל דאמר
(ג' ג' 1) יש להוסיף
בין ערב (בארות ומים):
9) בן איתמר כצ"ל
(בארות המים וכו'
ברשב"ם): 10) בדפ"ד
וכן: 11) כני הכתי'
בגמ' א"ר אמרת
בש"מ מרור גריר
שפיר א"ר וכו':

נה א ב מיי פ"ו מכל
מה נלכה ע פתג עין
מ"א וטור אר"ח סימן
תפ"ב:
ו ג ד מ"ו וסמ"ס
טו"ע א"ח מ"י מנב
סעף ח:
ז ח טס סעף טו:
זח ו מ"י טס הלכה ג'
טו"ע טס סעף טו:

(א) [שנת כג. חנוכה ד.
ערכין ג.] עין חנוכה סוכה
לה. ד"ה מ"ו (ב) מ"ד לת,
(ג) עין חנוכה לעיל ע"ט.
ד"ה לא יפתחו, (ד) ע"י
פמ"א אר"ח מ"י חנוכה א"א
סק"א שמיטת דברי
רש"י, (ה) קידושין כ"ט,
(ו) עין חנוכה סוכה כ:
ד"ה בתפילה, (ז) מגילה
פרק ב ה"ה, (ח) סוכה דף
כח, (ט) ויקרא כב מג,
(י) [ועין חנוכה מגילה ד.
ד"ה סוף ה'ן,] (כ) ד"ה ח'
ע"י ע"ט, (ל) ע"י ע"ט,
(מ) [ועין חנוכה סוכה
כ: ד"ה חנוכה וי"ו],
(נ) ק"י ד"ה א"מ (ס) שבת
ע"ט, (ז) ע"י ד"ה ועוד
מ"ס.

רבינו הנאל

כאשר שאף הן היו
באותו הגם. וארבעה
בכ"ה הללו צריך שיהא
בהן כדי מציאת כוס יפה.
וקיימא לן דכוס יפה הוא
כוס של בריכה הוא
רביעית: שתאן חי אמר
רבי יודן י"א חי חירות
לא יצא. שתאן בבב א"ח
אמר רבי יודן י"א י"א י"א
ארבעה כוסות לא יצא.
השקה מן בני ובני ביתו
יצא והוא דשתי רובא
דכוס. מתיבין ארבעה
בכ"ה הללו צריך שיהא
בהן כדי רביעית אחד חי
ואחד מוגז אחד חרש
ואחד ישן. ופסקי' כוס
יפה הוא רביעית חרירו
חיה שיעורא. ר' יהודה
אומר צריך שיהא בהן
מראה יין כדמכ"ב אל חיה
יין כי יתאדם. ת"ר
ארבעה כוסות הללו
צריך שיהא בהן כדי
רביעית. אחד אנשים
ואחד נשים ואחד
מתקנות. ר' יהודה היה

הנהגות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ה"ג
וכי רבתי שלמה פ"י
שך מקשה וכי קאמר
רובע רביעית כן טולן:

תורה אור השלם

(א) אל תרא יין כי
תתאדם כי יתן בפוס
עינו תתבדל פמ"א ש"ס:
(ב) [משל כג. לא]

ליקוטי רש"י

ארבעה נפשות ה"ל.
שמקוה חמשים לר"ח שיהא
בין כולן רביעית לוג יין כי
דשינו כלה וממנה כדי
שימוגו ועמוד כל רובע
רביעית שיש כדי רביעית
ותכנו דברי על חד תלפת
מ"א דמפ"ה חס' ויחד
לה"ן. אל תרא יין. אל
תמן צ' עי"ן [משל כג.
לא].

הנהגות ואיגונים

(א) [בר"ה והרא"ש ליתא
חיבות רב אמר
גליון.] ברי"ה גרס אמר
רבא: (ב) וי"ה רב"ס:
(ג) ה"ל חסין ומצה פ"ז
(ה"ט) ועוד ראשונים
גד"ס י"ד חירות יצא
י"ד ארבע כוסות לא יצא:
ב"י
[ג] בבב"א. חסין
ב"י
[ד] שם איתא
שאף הן היו באותו
הגם. רש"י פ"י שם
דע"י אשה נעשה חס',
ועין חס' כאן ד"ה ח'ו:
[ז] יש גירסא לשון ר"ב
הוא גאון (מנקה)
שוב"ס: [ח] בבב"א שמיטה
זו בעיני: [ט] בבב"א
ארתו:
[ט] פירשנו לעיל כצ"ל
(בארות המ"ס): [ט] ש"ך
קודם ד"ה אחד: י"א אולי
הכוונה למש"כ שם
הרשב"ם שמשכר יתור
מ"ד"ה ע"י ש"ס ובפ"ד
הג"י פ"י רש"ב"א:
[ק] כ"י זו הוא בנ"מ
במ"י:

שאף הן היו באותו הגם. כדלמרינן (סוטה דף ט"ז): כשכר נשים
לדקיות שפלותו הדור נגאלו וכן גבי מקרא מגילה נמי אמרינן הכי
למשום דע"י אסתר נגאלו וכן גבי נר חנוכה נמסכת שבת (דף כ"ג ט"ז):
[כדי מציאת כוס יפה. שיעורו רובע] רביעית כדי שימוגו ועמוד על
רביעית לוג דחמרא ללא דרי על חד
תלת מיא ללא חמרא הוא וקא סלקא
דעתן דצ"ן כולם קאמר שמואל ללויא
רובע רביעית יין: שתאן חי. שלם
מוגז צמים: בבב א"ח. עירה ארבעתן
לחוד כוס אחד: ידי יין יצא. ששמה ד'
כוסות: ידי חירות י"א יצא. כלומר
אין זו מצוה שלמים: כדי רביעית.
צ"ן כולן קשיא לשמואל דלמר רובע
רביעית דשינו כוס יפה: ה"ג מ"א
כוס יפה דקאמר שמואל לכל חד ומד
דהו לכו כולו רביעית: א"ה תרא יין
כי יתאדם. אלמא יין מראה צני:
קליות

רשב"ם

שאף הן היו באותו הגם. דלמר צמק'
סוטה (ד' ט"ז): כשכר נשים לדקיות
שהו צמק' הדור נגאלו וכן גבי
מקרא מגילה אמר הכי משום דעל
ידי אסתר הוה וכן גבי חנוכה צמק'
שבת (ד' ט"ז). לשון מרובה הלוי': אמר
ר"י אמר שמואל ד' כוסות הללו צריך
שיהא בהן. כל אחד כדי שיהא צמק'
מציגת כוס יפה של צרכה שיעורו
רובע רביעית לוג כדי שימוגו ועמוד
על רביעית לוג דכל חמרא ללא דרי
על חד תלת מיא ללא חמרא הוא הכי

מפרשין לה צמק' שבת דהמוליא יין (ד' ט"ז) והשפ"ה קס"ד דמוציגת
כוס יפה רובע רביעית ללא חד שיעורא הוא. כוס יפה כוס של הצמק'
משום דעשרה דברים נאמרו בכוס של צרכה כ"י דל"ה צמק' כרבות
(ד' ט"ז): שתאן חי. שלם מוגז צמים י"א וכגון שיש צ' רביעית לוג
דצמק' מרביעית ללא כלום הוא דכי היכי דמוגז צמק' רביעית צ"ן
הכל ה"ג חי צמק' רביעית: בבב א"ח. עירה ארבעתן בחוד כוס
אחד כך פירש רבינו שלמה ולא נהירא דלפ"י שומה הרבה ככלי אחד
לא חשיב אלף כוס אחד דה"ל רביעית אינו אלף למעוטי פחות
מרביעית אלף טפי מרביעית בכוס אחד חשבו כוס אחד" וי"ל דה"ל
פירושו צמק' אחד שלם על סדר משנתנו אלף שמתן רובעין: השקה
בהן. מכל כוס וכוס שלם שמה כולו דמפרש לקמן: ידי יין יצא.
ששמה ארבעה כוסות: ידי חירות י"א יצא. כלומר אין זו מצוה שלמים
שאין חשיבות אלף צ"ן מוגז. והכי מילי צמק' שלהן דלדור על חד תלת
מיא אלף ימיה שלטו לא צמי מוגז: ידי יין יצא. משום שמח"י י"ט
כדמ"ה לקמן (דף ט"ז) ושמתת בתגן צמח משמתו צ"ן: אב"ה י"ט
ארבעה כוסות י"א יצא. וכולן חשבוין כוס ראשון ולא יומר לר"ך להביא
עוד שלשה כוסות על הסדר: צריך שיהא בהן כדי רביעית. כלומר
בכל אחד ואחד כדי רביעית לוג: אחד חי. צריך רביעית דצמק'
מרביעית לא חשיבא שמייה כדנפקא לן מכל משקה אשר ישמה (ויקרא
ט'): ואחד מוגז. שהיה צ"ן רובע רביעית יין ושלשה רבעין מיא דהו
צ"ן שיהא צמק' ואחד ישן. שאין זו טעם יין כל כך שנטעם חלש
אי נמי חדש אין זו טעם יין: צריך שיהא בו בעם יין. למעוטי חדש
וישן: ומראה. שהיא אלוס: קתני מיהת כדי רביעית. לכל אחד ואחד
ואת אמרת כדי מציגת כוס יפה לכל אחד ואחד וס"ד דשני שיעורים
הן מדלגא קאמר שמואל כדי רביעית כלשון הצרימא: הכי גרסינן
כמו שכתוב בספרים אירי ואירי חד שיעורא ברי מציגת כוס יפה היינו
רביעית. חירולא היא לומר שלשון שמואל ולשון הצרימא אחד הן וכדי
מוציגת כוס יפה דקאמר שמואל היינו רובע רביעית יין כדי שימוגו
ועמוד על רביעית דלמר דהמוליא יין (שבת ד' ט"ז): כך נראה שיהא
צמק' רביעית ורביעית (ב' ט"ז) פ"י שך מקשה הגמ' דקס"ד דשמואל קאמר
רביעית צ"ן כולן וצרימא קאמר לכל אחד ואחד ומי"ך הגמ' דשמואל
נמי קאמר לכל אחד ואחד וקשיא לי והלא צרימא סתמא קתני צריך
שהיה צמק' ושיעור הולאת יין חס' דהו כמציגת הכוס יפה
דהיינו רובע רביעית וע"י מציגת ועמוד על רביעית כשיעור כל
המשקין דקתני סופא ושאר כל המשקין רביעית דל"ה פריך עלה
הסמ"ק חלה דתמן וצמוג. שני חלקי מיא ועוד מיא צמק' ומתערפין ונראה
לפרש דל"ה צ"ן רביעית שלמים להולאת שבת וכן משמע הסמ'
שהיא שמעמא דקאמר אבי עד כאן לא קאמר רבי נתן הכל דכתיב
דכוס של צרכה צמי רביעית יין צ"ן חי מוגז אלף מיא צמק' לא מתערפין:
אלף יין צ"ן כי יתאדם. הכל מיימי האי קרא לחשיבות יין אלוס וזהמכור פירות (ב"ב ט"ז): פ"י רש"י חס' דממ"ה לה לגרימא"ל ושם מפורש:
חון

שאף הן היו באותו הגם. ואי לאו האי טעמא לא היו חשיבות משום
דנשים פטורות ממנוט עשה שהזמן גרמא"ל אף ע"ג דלרבעה
כוסות דרבנן כעין דלוריתא מיקון": ה"ן באותו הגם. פ"י רש"י
שעל ידס נגאלו וכן נגמילה ע"י אסתר וצמח"ה ע"י יהודית וקשה
דל"ה משמע שאין עיקר ועוד
דצרימא"ל גריס שאף הן היו צמק'
ספק משמע צמק' ספקה דלהשמד
להרוג ולנל"ה והא דלמרינן" דפטורות
מקוסה ע"ג דל"ה הן היו צמק' חס'
כי כוסותהו טעמיה"ל חס' צמק'
דלוריתא אלל דלרבעה כוסות דרבנן
מיקון גס לנשים כיון שהיו צמק'
הסמ"ק: שתאן חי יצא. משמע
לדמחלה צמי מציגת וכן צ"י שלשה
שאלנו (בבב"א ד' ט"ז): אמרינן הכל
מוציגת צמק' של צרכה שאין מצרינן
עליו עד שיתן לחמו מיא וקשה דצ"י
שלשה שאלנו (ס"ט ט"ז). אמר ר' דרסי
נאמרו בכוס של צרכה ור"ך חי ורש"י
פ"י ס"ט דהא דקאמרין דל"ך חי
היינו שיתנוחי חי צמק' צרכה המזון
לדשפוקי צ"י צמק' צמק' צמק' זה וישפוק
בכוס חס' ויבצר ור"מ פ"י דמי דהסמ'
היינו מוגז ולא מוגז דלמר צמק' סורר
(מסנה"ד ג' ט"ז) אינו נעשה כן סורר
עד שישמה יין חי ומוקי לה צמק' ולא
מוגז והא דמשמע דהמוליא יין (שבת
ד' ט"ז): שמוגז כרחה דקאמרין כדי
שימוגו ועמוד על רביעית היינו
צמק' הארץ דלמר צמק' צמק'
שאלנו (בבב"א ד' ט"ז) ומסופק צמק'
הארץ ואומר ר"מ דמסופק מיא ולא כפרש"י דמסופק יין וכן מפרש
צמק' צמק' וצ"י רש"י מפרשי דמי קאי אכוס שיהא שלם ולא שצור
דלמרינן" צ"י צמק' צמק' צמק' חס' חי והיינו
שלם דלפילו מה נמי חשיב צמק' דלמרינן" כדף גיד הנשה (חולין
ד' ק"י) גבי כפור טמאה צ"ן צמק' צ"ן צמק' צ"ן צמק' צ"ן צמק' צ"ן צמק'
(ב"ק ד' ט"ז) שצרינן זו היא מיתתן וחמי שפיר דכולהו עשרה דברים
אכוס קיימי ונראה דדוקא צמק' צמק' צמק' צמק' צמק' צמק' צמק' צמק'
צמק' לא": בבב א"ח. נראה כפירוש רש"י שמתן רובעין ולא
כפירש"י שצמק' צמק' צמק' צמק' צמק' צמק' צמק' צמק' צמק' צמק'
רבי יין יצא. פ"י די שמתת י"ט דס"ד האיל ומיקון ד' כוסות לא
נפיק מידי שמתת י"ט אלף אס כן י"א י"ד ארבעה כוסות:
אחד חדש ואחד ישן. פירש שפירש רש"י דישן עדיף הוא עיקר
דלמרינן (מגילה ד' ט"ז) ולאצ"ו שלם כמ"ה וגי' יין ישן שרות
וקניס טמאה הימנו ואמרינן (ב"ב ד' ט"ז): כל מילי עמיקא מעלו והא
דנקט שאינו פשוט קודם פירשו"ל לעיל כצ"ל לולין (ד' ט"ז) גבי אחד
עמ"ס כ"י: רובא דכפא. היינו כמלא לוגמינו כדפ"י לעיל" ומינה
לכתמילה צריך לשמות רביעית: ואת אמרת כדי מציגת כוס יפה.
א"ח ספירש דגרסי מ"א כדי מוגז' כוס יפה לכל אחד ואחד ולפי זה
ס"ד דמקשה דמוציגת כוס יפה דקאמר שמואל צ"ן כולם קאמר דהיינו
רובע רביעית הלוג וצרימא קתני רביעית הלוג יין חי צ"ן כולן רובע
רביעית לכל אחד והא דקתני קודם פירשו"ל לעיל כצ"ל לולין (ד' ט"ז) גבי אחד
כלומר אחד יכול לשמותו מוגז אלף מ"מ צרימא לא מיירי אלף צמק'
דקני רביעית לכל ד' א"ך קשה א"ך היה סצור המקשה דקני לכולהו
מוציגת כוס יפה והא איכא צמק' ארבעה כוסות כוס של צרכה שהוא
כוס יפה ורש"י נמי הקשה הלא צרימא סתמא קתני לך נראה
כספרים דגרסי אירי ואירי חד שיעורא הוא דכדי מציגת כוס יפה זהו
רובע רביעית הלוג יין לכל אחד כדי שיהא רביעית עם המציגת
וה"נ מיירי צרימא דמנכר רביעית עם המציגת ומתמילה היה סצור
דמנכרין יין חי הרביעית הלוג לכל אחד ואחד ומוגז אשתיה קאי ולא
ארביעית דצרימא אלל לנדר דשני קאי שפיר ארביעית והן קווגיא
כרז נתמן וכרזא דריש המוליא (שבת ד' ט"ז): דצמק' כוס של צרכה
צריך שיהא צ"ן רובע רביעית הלוג יין חי כדי שימוגו ועמוד על
רביעית הלוג יין חס' דהו כמציגת הכוס יפה
דהיינו רובע רביעית וע"י מציגת ועמוד על רביעית כשיעור כל
המשקין דקתני סופא ושאר כל המשקין רביעית דל"ה פריך עלה
הסמ"ק חלה דתמן וצמוג. שני חלקי מיא ועוד מיא צמק' ומתערפין ונראה
לפרש דל"ה צ"ן רביעית שלמים להולאת שבת וכן משמע הסמ'
שהיא שמעמא דקאמר אבי עד כאן לא קאמר רבי נתן הכל דכתיב
דכוס של צרכה צמי רביעית יין צ"ן חי מוגז אלף מיא צמק' לא מתערפין:

אלף יין צ"ן כי יתאדם. הכל מיימי האי קרא לחשיבות יין אלוס וזהמכור פירות (ב"ב ט"ז): פ"י רש"י חס' דממ"ה לה לגרימא"ל ושם מפורש:
חון

חומותיה כנ"ל ושזו חיוז קריאתה זי"ד כיון שנעשה פרוז והיכי קאמר שאלין ודורשין. אלא ודאי דס"ל כרזי אליעזר ז"ר יוסי דקאמר קדושה ראשונה קידשה לשעתה וקידשה לעתיד לזא ואף שחרצו חומותיה דינס לקרות זט"ו ושפיר קאמר ט"ו שחל להיות זשצח שאלין ודורשין זעיר מוקף שחרצו חומותיה אף דקדושה ראשונה קידשה לעתיד לזא ויש לחוש שמא יעצירנו לא גזרו דרשה אטו קריאה ופריך שפיר מר' אליעזר ז"ר יוסי ישב אין לא ישב לא ודו"ק. ע"כ מהג"ר ארי' ליבוש

ו"ל [דמיירי] זעיר שחרצו חומותיה ושזו אסור לטלטל זה ואסור להם ע"פ הדין לקרות כמו זפרזים דשמא יעצירנו ושזו הוה אמינא נגזור אטו קריאה. א"כ מוכח המקשן שפיר דס"ל לר' יהושע זן לוי קדושה ראשונה קידשה לשעתה וקידשה לעתיד לזא דאל"כ תקשה אאיך דר' יהושע זן לוי דקאמר פורים שחל להיות זשצח - והנו ט"ו דמוקפין קורין זו - שאלין ודורשין דהא כיון דמוכח דהאי איירי זמוקף שחרצו

* * *

דף ד' ע"א

אמר רבי יהושע בן לוי נשים חייבת במקרא מגילה שאף הן היו באותו הנס וכו' עכ"ל.

יהיו חמים לפי מה שמלאחי זספר ישן נושן כחזו על קלף [זהו' חנוכה^א] וז"ל: נשים חייבי' זשלשה דזרים א'רצע כוסות, מ'קרא מגילה, ג'ר חנוכה. וסימנך ואמרה האשה אמין וכו'. מפי ר"ט שאלמר מפי ר"ת וכו' עכ"ל^א. ולפ"ז איכא למימר דרמיזי זאורייתא וזסמוך אבאר זע"ה.

ועיין זמסכ' זשצח (דף ד' ע"א): אמר רבי יהושע זן לוי נשים חייבות זנר חנוכה שאף הן היו זאותו הנס וכו' עכ"ל. ועיין זמסכת פסחים (דף ק"ח ע"א): אמר רבי יהושע זן לוי נשים חייבות זארצעה כוסות הללו שאף הן היו זאותו הנס וכו' עכ"ל. הנה שלשה אלו שאלמר רבי יהושע זן לוי זדקו יחדיו

*

בתוספת ד"ה נשים חייבות וכו' מבאן משמע שהנשים מוציאות את אחרים ידי חובתן מדלא קאמר לשמוע מקרא מגילה והכי נמי משמע בערבין (דף ב:) דקאמר הכל כשרים לקרא את המגילה ומסיק הכל כשרים לאתויי מאי ומשני לאתויי נשים משמע להוציא אפילו אנשים. וקשה דהא בתוספתא תני בהדיא דטומטום אין מוציא לא את מינו ולא שאין מינו ואנדרוגינום מוציא את מינו ואין מוציא את שאין מינו ופשיטא דלא עדיפא אשה מאנדרוגינום וכן פסקו הה"ג דאשה מוציאה מינה אבל לא אנשים. וי"ל דסלקא דעתך דלא יועיל קריאתן אפילו להוציא הנשים קמ"ל וכו' עכ"ל.

לכאורה איכא למידק חוספ' שכתבו ופשיטא דלא עדיפא אשה מאנדרוגינום וכו' עדיפא ה"ל להקשות דאי אמרינן דאשה יכולה להוציא אפי' אנשים כדפי' רש"י להדיא זמס' ערכין אמאי קתני

[פ] נוסף עפ"י לשון רבינו בספרו על הפרק שירה, בסופו ברשימות קצרות, ערך 'גפן'.
 [פא] במדרש תלפיות (ענף אמן) מביא זה בשם ספר יורה חטאים (חיברו רבינו אלעזר מגרמייזא בעל הרוקח ז"ל). ונודע שלרבינו הי' כמה כת"י מהרוקח.